

DR KENÉZ - KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

SZOMBAT

*Eltüntettek
egy szobrot*

Idejét multa a trifurkáció. — Három
sirhant előtt. — Mandula a „Holt-
tenger”-ben. — Szerkesztők hada-
kozása. — Egy katolikus asszony-
ról. — Szines riportok. — Hirek —
Olvasom . . ! Nem olvasom . . . !

17. évfolyam 17. sz.

1936 december

A címlap Berény Róbert rajza.

Dr. Hajdu Marcel temetése

Dr. Hajdu Marcel ügyvédet, a főváros törvényhatósági bizottságának harminc éven át volt tagját, a pesti izr. hitközség volt elnökhelyettesét és szertartási előljáróját, vasárnap déli 1 órakor temették el, nagy gyászoló közönség impozáns részvéte mellett, a rákoskereszturi izr. temetőben. A ravatalt a szabad ég alatt, a halottas ház előtt állították fel, a koporsót borító koszorúk között ott volt a főváros, a Beszkárt, a Fészek, a Vivószövetség koszorúja is. A temetésen testületileg jelent meg a pesti izr. hitközség előljárósága Stern Samu elnök, dr. Glücksthal Samu elnökhelyettes, dr. Dési Géza szentegyleti alelnök, Frey Kálmán, Lédermann Mór, Nagy Andor, dr. Rosenák Miksa, Vértés Emil, -s dr. Zahler Emil előljárók, Eppler Sándor főtitkár, dr. Csergő Hugó főjegyző, a pesti szentegylet előljárósága: Kramer Miksa alelnök, Lunzer Pál alelnök, Bánó Dezső, Steiner Marcel előjárók és dr. Endrei S. Henrik igazgató főtitkár, továbbá Wertheimer Adolf, a Rabbiszeminárium és az Imit elnöke, a főváros részéről Szendy Károly polgármester táviratilag fejezte ki részvétét, a Beszkárt képviselőjében, amelynek az elhunyt igazgatósági tagja volt, Usetty Béla elnök, Percel György vezérigazgató, Márkus Jenő vezérigazgatóhelyettes, Csilléry Dezső igazgató, Kádár Béla, Saly Géza vezértitkárok, Virter László és Gonda Mihály főtanácsosok, továbbá Fehér Jenő ny. igazgató és Lévai Sándor igazgatósági tag jelentek meg, ezenkívül zászló alatt kivonult az altisztek száztagú küldöttsége, a Fészek részéről, amelynek az elhunyt ugyancsak igazgatósági tagja volt, népes küldöttség jelent meg Bruchsteiner Rezső vezérigazgatóval az élén, a Lipótvárosi Kaszinót dr. Ráskay Dezső egyetemi magántanár képviselte, a Vivószövetség részéről Betzner alezredes dr. Tóth Péter és dr. Fuchs Jenő jelentek meg, a Demokrata Párt nagy küldöttségét dr. Vázsonyi János, a Szabadelvű Pártét Garzó Zoltán vezette, ott voltak a józsefvárosi templomkörzet, valamint az izraelita felekezeti intézmények és nőegyesületek vezetőségei, a törvényhatósági bizottság és az ügyvédi kar számos tagja és az elhunyt sok-sok tisztelője. A ravatal mellett foglalt helyet az elhunyt két fia dr. Hajdu János és Tamás, valamint volt felesége, Hajdu Ilona operaművésznő. A gyászszertartást Abrahámsohn Manó főkantor zoltáréneke nyitotta meg, majd dr. Hevesi Simon vezető-főrabbi mondott mélyen megragadó emlékbeszédet Hajdu Marcelról, a harcnak kemény emberéről, aki azonban az erő acélába szívének jószágát rejtette. Búcsúztatta Hajdu Marcelban a főváros lelkes munkását, a felekezet és hitközség értékes

vezető tagját, számos kulturális és szociális egyesületnek és intézménynek kiváló munkatársát, aki mindig gerincesen küzdött meggyőződésének igazáért. Dr. Glücksthal Samu felsőházi tag, a Pesti Izr. Hitközség elnökhelyettese méltatta ezután azokat a nagy érdemeket, amelyeket dr. Hajdu Marcel, mint a hitközség előljárója és elnökhelyettese szerzett és azt a lelkes munkát, amelyet a köz érdekének mindenkor szentelt. — Kalapács és kard volt — ugymond — az ő szimbóluma. — a munka kalapácsa, amellyel a köz javán dolgozott és az igazság kardja, melyet a jogegyenlőségért és a szabadság eszményeiért, félelmet sosem ismerve, forgatott. Dr. Vázsonyi János országgyűlési képviselő a Nemzeti Demokrata Párt búcsúját, háláját és elismerését tolmácsolta a ravatal előtt, az Ügyvédi Kamara nevében dr. Acs Jenő búcsúztatta dr. Hajdu Marcellt, mint a Kamara volt választmányi és fegyelmi bizottsági tagját, a Fészek nevében Gyenes Lajos építész, a vivókartársak nevében pedig dr. Tóth Péter mondott megható búcsúztató szavakat. Végül Tkatsch Izrael főkantor megkapó gyászszószövege közben helyezték dr. Hajdu Marcellt végső nyugalomra, a Pesti Szentegylet által adományozott diszszirhelyen.

Olvasom

Az „Egyenlőség” átvette a Zsidó Ujság egy cikkét és ezért az utóbbit megnyugtatta a Szombat, hogy kétszersültet tálalnak fel, ha elfogyott az egyéb sütnivaló. Baráti oldalról azonban arra figyelmeztetnek, hogy némely szerkesztő azért szereti a kétszersültet, mert száz kilón felül van és attól fél, hogy elér bis hundert und zwanzig — években is, de kilókban is.

Csergő Hugó ezüstlakodalma.
A legnagyobb csendben ünnepelte a napokban huszonötéves házassági évfordulóját Csergő Hugó és felesége, „Anikó néni”, a népszerű író. A bensőséges családi ünnepen lélekben résztvett mindenki, aki ismeri, tiszteli és szereti a pesti hitközség népszerű főjegyzőjét, aki felelősségteljes pozíciójában is megmaradt érzőszívű, megértő poétának. A száraz, hivatalos szöveg szárnyat kap tolla alatt, és meleg szive dobogása irányítja minden cselekedetét. Adja Isten, hogy még számos éven át!

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Elég a bifurkáció, minek a trifurkáció?

Valahányszor a Statusquo-Szövetség gyűléséről olvasunk a lapokban, keserű lesz a szánk ize. Több jeles rabbi tartozik a Szövetség kötelékébe, több kitűnő és agilis világi férfit is szerepel a statusquoi összejövetel alkalmából, de ha őszinték akarunk lenni, se a kommunikékból, se a szövetség működéséből, se a felekezeti élet történéseiből nem derül ki, mire való ez a különállóság. Valamikor, — hatvan évvel ezelőtt — amikor Magyarország zsidó életében egyfelől a türelmetlen és kiméletlen orthodoxia, másfelől a tradíciókat megostromló és ignoráló neológia diktálta a tempót, szükség volt olyan községekre, amelyek nem akartak csatlakozni a szélsőségek egyikéhez sem és az ő splendid isolation-juk útján hirdetni akarták az egységes zsidóság eszméjét. Hatvan év óta azonban a helyzet megváltozott. Az orthodoxia harci kedve lelohadt, hisz szervezetileg elérte a célját. A neológia viharos progresszivitása is lecsökkent, mert hovatovább mindenki belátja, hogy a tradícióellenesség kitérésre vezet és hogy a zsidó vallásosság mégis csak azt jelenti: minél többet megőrizni az ősök hagyományából. A dolgok illetően állása mellett a magyar zsidóság intézményesen kettészakadt, az egységesítés azért a kongresszus előtti állapotokhoz való visszatérés merész és üres álomszamba mehet csak. Minek kell tehát a bifurkált magyar zsidóságban egy trifurkációt előidézni?

Amikor nyolc évvel ezelőtt a Statusquo-Szövetség megalakult, talán remény volt arra, hogy Budapesten is megalakul egy ilyen jellegű hitközség és hogy a nagyobb hitközséggel bíró városokban az orthodoxia balszárnya és a neológia jobbszárnya magára fog találni. Ezek a remények egyáltalában nem valósultak meg. Az orthodoxiának a saját keretében megvan a maga balszárnya; Miskolc, Balassagyarmat, Kiskunhalas stb. hitközségekben. A kongresszusi

zsidóságban a jobbszárnyat csak egyes személyek képviselik, amelyeknek a rituális életmódja megfelel a statusquo-isták rétegének. Nem indokolt tehát a Szövetség különállása. Mert fejlődésképtelen. De azért is, mert káros. Egyrészt azért, mert több tehetséges világi ember ambícióját és működési lehetőségét szűk területre szorítja, másrészt pedig a rabbikart furcsa helyzetbe hozza. A haladó zsidóságnak igenis szüksége van arra, hogy rabbijai között minél több konzervatív legyen. Mert csak így tudnak kellő sullyal fellépni a rabbikar erkölcsi tekintélye érdekében. Azt találtuk ugyanis, hogy a konzervatív rabbik körében sokkal több erős egyéniség van, mint azoknak a sorában, akik túlságosan elnézők a hitközségük vallásos életének lazasága tekintetében. Milyen különös lesz tehát például, hogy az új kongresszusi statutum alapján megalakul majd egy rabbitanács, amelynek tagja tulajdonképpen nem lehet egy dr. Bernstein, egy Feigl L. H., egy dr. Schlésinger Sámuel, mert hiszen nem tartoznak a kongresszusi szervezetbe. Vagy ha igen, akkor a kívülről támogatók szerepét játsszák, de amellet külön szervezetben vannak. ami megint furcsa egy kicsit.

Ez nincs jól. Ezt a Statusquo-Szövetség is érzi. Azért jelenti ki állandóan, hogy hajlandó az orthodox és neológ szervezetekkel közösen dolgozni. Ennek a békeszövegetnek csak akkor volna valami nagy értéke, ha például az orthodoxok hangoztatnák.

Az eddig elmondottak alapján bátran állíthatjuk, hogy a Statusquo-Szövetség nagy szolgálatot tenne a zsidóságnak azzal, ha a kongresszusi szervezettel helyreállítaná a reális uniót és a neológ zsidóságot egy érdekes árnyalattal gazdagítaná.

BÁNÓCZI JÓZSEF EMLÉKEZETE AZ ORSZ. IZR. TANÍTÓKÉPZŐBEN. Bánóczi József halálának 10-ik évfordulója alkalmából az Országos Izr. Tanítóképző-Intézet f. hó 20-án az egyik tanóra keretében meleg és kegyeletes ünnepélyt rendezett. Az ünnepi beszédet dr. Szemere Samu igazgató mondta. Eleven színekkel rajzolta meg Bánóczi József képét a tanuló ifjúság előtt és kifejtette, hogy mit jelentett Bánóczi az intézet és az egész magyar közműveltségnek. Méltatta Bánóczinak az irodalomtörténetirónak jelentőségét, valamint a magyar bölcséleti nyelv megteremtése körül szerzett érdemeit; jellemezte a zsidósághoz való viszonyát, közel négyévtizedes igazgatói működését, az Izraelita Magyar Irodalmi Társulatban kifejtett vezető, irányító tevékenységét és a Magyar Zsidó Szemle szerkesztésében való részvételét. Az ünnepi beszéd előtt Stroke Henrik intézeti zenetanár elját-

szotta Beethoven gyászindulóját, ezzel megadva az ünnepély hangulatát. Utána pedig Sirota Sándor budai főkántor, az intézet tanára, énekelte Stroke Henriknek erre az alkalomra komponált Él-mólé rachamim-jét, megindítóan és könnyeket csalva a szemekbe. Az ünnepélyen a Bánóczi család is jelen volt.

JELENTKEZÉS A GYERMEKEK NAPKÖZI OTTHONAIBA. A pesti hitközségben működő kerületi nőegyletek napközi otthonokat létesítenek működésük területén a még nem iskolaköteles gyermekifjúság számára. A jelentkezés már folyamatban van a templomkörzeti és kerületi nőegyleti irodákban a hivatalos órák idején. Felhívjuk t. Hittestvéreinket, jelentsék be azokat a 3-6 éves gyermekeket, akiket a közeli napokban felállítandó napközi otthonokban zsidó nevelésben és jótékony gondozásban akarnak részesíttetni.

Mendelssohn szobra

Negyvennégy esztendő után, Mendelssohn Bartholdy Félixet is utólérte a végzet. Na nem éppen őt magát, hanem a vaskos és művésziatlenségükben oly: „Policájwidrig” szobrok közül azt a finom és álmodózoan átszellemült műemléket, melyet Lipcse polgársága emelt a német muzsika poétájának, a zene charmantjának: Mendelssohnnek. Mert hát a mai rendszer fajkutató detektív-hadának sasszemét nem lehet megtéveszteni. Ők azzal a szuverén biztonsággal dolgoznak, mint az Uristen és a büntetést unokától nagyapáig mérik ki. Az öreg Mendelssohn Mózes, a nagy filozofus ugyan még jámbor zsidó volt, de még hiresebb unokája már a keresztségben született. De sem a kereszt-viz, sem a Bartholdy név nem tudta megmenteni a romantikus pózában is kitűnő szobrocška életét: az est buta sötétjében eltanácsolták Lipcse csinos teréről és átadták a megsemmisülésnek.

Oh, szegény Mendelssohn Félix. Kilencven esztendeig kibirta a halhatatlanságot és ezek után a világ minden operaházában, minden koncerttermében, a kerek földön felállított rádiókban csak azzal a lesújtó szomorúsággal szólalhatnak meg muzsikái és szerzeményei, hogy a koták ugyan megmaradtak a művelt emberiség számára, — de a zeneköltő bronz és kőtagjából csak silány törmelék lett, amiből a praktikus német gyárakban majd tintatartókat, kedves „Erinnerung“-s nippeket fognak fabrikálni, ha ugyan ezt is megengedi a fajvédelem összeférhetlenségi törvénye.

Föl sem tudjuk ép ésszel mérni azt a végtelen csapást, hogy a Hebridák-at, a Szentivánéji álmat, a Hegedű-koncerteket, kantátákat, a Reformáció-szimfoniát és az Antigone és Ödipus-zenéket, micsoda elvetemült szentségtelenséggel fogják dirigálni ezek után a Toscaninik és Menglebergék, Londontól és Páristól Newyorkig, — hogy hát Lipcsében kirántották a talapzatot a szerencsétlen és kegyvesztett Mendelssohn lipcsei szobra alól.

Hogy fog majd föni a feje a világ legkülönbözőbb keresztény templomaiban mű-

ködő egyházi karnagyoknak. Mert mit is csináljanak majd ezután a Passiókkal, a Christus-oratoriummal, a zsoltárokkal és általában azzal a vallási zene-irodalommal, melynek a „maga korában” és német földön ez a Mendelssohn-Bartholdy volt a megalapítója és komponistája. Csak nem adhatnak az ájtatos hívők és hallgatók részére olyan műveket, melyeknek szerzőjét szobrászatilag gleichsáltolták.

Szó sem lehet itt kegyelemről, vagy enyhe protekcióról. Mendelssohn sorsát elintézték. Nem használ itt már két barátjának: Goethenek és Bachnak alázatos közbenjárása. Feleslegesen kilincsel Frigyes Vilmos, Poroszország királya és dudálhatja, hogy ez a Mendelssohn alapította Lipcsében a zene-konzervatoriumot és Berlinben ő teremtett zenei életet. Ez mind — smarn. Döröghet Wagner, hogy „Németország legkiválóbb zenei tájfestője” nélkül nem születhettek volna a niebelungi dalok.

Mendelssohnnek el kellett tünni a föld színéről — Lipcsében. Mert bár a kulturvilág egyik legnagyobb klasszikus muzsikusa, de nagyapja, a híres német filozófus, — Mózes volt.

(Szabadság.)

ÁLLÁS, MUNKAALKALOM BEJELENTÉSE. Felhívjuk olvasóinkat, hogy amennyiben bármilyen állást vagy munkaalkalmat kívánnak betölteni, vagy ilyenek üresedése tudomásukra jut, jelentkezésük be a pesti izr. hitközség ifjusági csoportjainak közponjánál. (VII., Síp u. 12. II. em. 34.) (Telefon: 1-419-19.)

MINDEN ÚJ KÖNYVET MEGKAPHAT magyar, német, francia és angol nyelven Lukács kölcsönkönyvtár és könyvkereskedésében, Budapest, V., Nádor ucca 8. Telefon: 1-806-37. Olcsó helybeli és vidéki előfizetési díjak! — Házhoz száll

hol a

Sidol

**a munkatárs,
ott ragyog
a hőzártság!**

Mandula a „Holt tenger”-ben

„Péntek este volt. Később, mikor vacsorára indult, ismét Mandula boltja előtt ment el. Már zárva volt. Az egyik vasrácsos ablakon keresztül, melynek függönyét úgy látszik, elfelejtették lehúzni, látta a hétágu gyertyatartóban lobogni a lángokat s Mandulát, ahogy imaköpenyében, homlokán, csuklóján a szíjjakkal a lángokba meredve imádkozott... Megdöbbenő látvány: a szája reszketve vonaglott az arcán könnyek csorogtak s öklével verte a mellét, szenvedélyes pörben Valakivel.”

Makai Sándor a nagyhirű erdélyi püspök „Holt tenger” című regényéből való ezek a sorok. Aki egy kicsit járatos a zsidó dolgokban, az a következő korrekturát fogja tenni.

1.) Hétágu gyertyatartót nem gyujtanak soha, (a chanukka menoráé) mert az ősi szentélyben volt 7 águ gyertyatartó és a diaszporában nem akarják azt a látszatot kelteni, mintha a szentély menorájának lehetne mását megcsinálni.

2.) Péntek este legalább két gyertyát gyujtanak, lehet, hogy Manduláék családja olyan népes volt, hogy hét darab gyertyát gyujtottak, de ez nem tűnik ki a regényből.

3.) Egészen komikusan hat a péntek esti gyertya mellett az imaszij. Imaszijakat tudvalevőleg csak hétköznapon s akkor is csak nappal vesz fel a jámbor zsidó.

4.) A szombat nem bünbánat, hanem a lelki öröme napja és ezért a szombati liturgiában nem fordul elő olyan részlet, amelyet a „Mea culpa” mellütögetéssel kellene kísélni. Kivételt képez a kiengesztelés napja, de akkor este senki sem áll az asztal mellett és nem imádkozik „lángokba meredve”, hanem ájtatos közösség keretében.

A püspök mesterművén természetesen nem esik csorba, ha ilyen kifogásolható részei vannak, hisz a tendencia jóindulatu. De elgondolkodunk azon; mennyi bajt okoz az ilyen jellegű felületesség, ha rossz akarat fűti és gyűlölet vezet. Gudemann bécsi főrabbi mesélte egyszer, hogy breszlai diákkorában az egyetemen hallgatta Movers professzor előadását a keleti régiségekről, az egyik órán magyarázta a tefilint, olyan körülményesen és keservesen, hogy — azt írja Gudemann — sohse tudta megérteni, miért nem fordul egy egyszerű zsidó emberhez, aki könnyedén megmagyarázott volna neki mindent.

A püspök egyébiránt ezekkel a kisiklásokkal jó vagy inkább rossz társaságban van, mert tudvalevőleg, hogy néhai Bródy Sándor zsidó létére azt írta egyszer Jom Kippur előtt, hogy látja, hogy az izraelita

hitsorsosok miképen készülnek a szentély lerombolása emlékünnepeire. Azt mondtuk, hogy Makai rossz társaságban van, ezzel kapcsolatban, mert ez a kijelentés Bródy Sándor részéről egész biztosan csak szándékos affektálás volt. Makai költészete olyan figurát alkotott, amelyre ráillik a régi zsidó anekdota: „A fővárosban tartózkodó fiú pénzt kér apjától és mivel az öreg nem szeret adakozni, a fiú levelet ír neki, megfenyegeti, hogy amennyiben nem tesz eleget a kérésnek, akkor valami borzasztó fog történni, olyasvalamit fog tenni, amit sem zsidó, sem keresztény nem tesz. Az apa borzasztóan megijedt, személyesen hozta fel a pénzt, csak hogy fia ne váltsa be fenyegetését. Mikor azután a pénz átadása után a hangulat lecsendesedett, az apa reszkető aggodalommal megkérdezte: „Mit is tettél volna fiam?” — Mit? Hát tudd meg, hogy fölvettem volna péntek este a tefilint, ez tényleg olyan, amit sem zsidó sem keresztény nem tesz. Makai Mandulája is így cselekedett. A regénynek ez a részlete mindenestre azt bizonyítja, hogy Erdély falvaiban még vannak zsidók, akik imaszijokban imádkoznak, akik péntek este gyertyát gyujtanak. A pestvidéki falvakban már nem teremnek ilyen Mandulák, ott igazán a zsidó rituálék Holttengere van.

Sós Endre és Herz Lilly Pestszentlőrincen

A pestszentlőrinci izraelita hitközség szombaton kultürestet rendezett, amelyen dr. Günszler főrabbi bevezetője után, Herz Lilly, az európai híru zongoraművész Chopin és Liszt műveiből adott elő nagy sikerrel, majd Sós Endre tartott előadást az antiszemitizmus újabb hazugságairól. A pestszentlőrinci hitközség kulturtermét zsufolásig megtöltő közönség melegen ünnepelte úgy Sós Endrét, mint Herz Lillyt.

Vasárnap este Sós Endre a ceglédi zsidóság meghívására „A zsidóság világproblémái” címen tartott előadást a Ceglédi Kereskedelmi Egyesület nagytermében. Dr. Riesz Pál üdvözölte az illusztris előadót, akinek beszéde után Kaiser Kálmán tolmácsolta a hallgatóság köszönetét. Az előadáson a ceglédi zsidóság színe-jav. megjelent. élén dr. Halász Márton hitközségi elnökkel, dr. Almási Sándor alelnökkel, Gellért György törvényhatósági bizottsági taggal és dr. Klein József főrabbiával.

ALBA KÓKUSZSIR

100 százaléig édes kókuszdiból készül
a **budapesti rabbiság felügyelete alatt.**

Sütemények, torták, halfélék, barchesek
pompás ízét, jól sikerült elkészítését biztosítja

$\frac{1}{4}$ kg-os kocka ára 60 fillér.

ALBUS GYÁRTMÁNY.

Három sirhant előtt

Mintha szökni akarnának az emberek a mai világból. Igaz, hogy keserves a mai nemzedék élete, azonban valahogyan azt mégis csak végig kell élni. A múlt héten három jóbarátom távozott el hatvan és hatvanöt éves korban, ami mindenesetre korai elhalálozás, mert bizony még élhettek volna vagy husz évig. Negyvennyolc órán belül három jóbarátot elveszteni még nekem, a hajókötél idegzetű embernek is kissé sok. Három órán belül három jó barát temetését végigszenvedni szintén nem tartozik az élet kellemességei közé. Már pedig ez történt velem a múlt hét vasárnapján. Holott még alig mult el nagy bánatunk „slausimja” országos nagy veszteségünk Frankl Adolf eltávozása után. A három jóbarátot, akik külön-külön nagyon értékes tagjai voltak a fővárosi zsidóságnak, elhalálozásuk sorrendjében parentálom el.

Fenyves Ignác régi nagykereskedő cég szenior főnöke, a Rombach-uccai templom előjárója, a Szünidei Gyermektelep alelnöke, az Ahavasz Réim egyik vezető tagja, minden jótékony akciónak lelkes hive és áldozatkész támogatója hunyt el 62 éves korában. Csupa szív és jóság volt ez a derék ember, aki minden humánus mozgalmából örömmel vette ki részét.

Nagler József régi pesti patricius család tagja, a békebecé, az egész monarchiában

megbecsült Nagler Testvérek textilnagykereskedő cég főnöke ugyancsak 65 éves korában hagyott itt bennünket. Régi vágásu tisztességes, szolid és rendkívül szorgalmas nagykereskedő volt, abból a becsületes gárdából, akiknek szava az üzleti életben szentírás volt. Amellett mélységes vallásos ember, nemcsak a modern „konzervatív” értelemben, hanem a gyakorlatban is. Szigorúan szombattartó, hithű, minden szépért és jóért rajongó zsidó ember volt a megboldogult Nagler Józsi.

A harmadik jóbarátom *dr. Hajdú Marcell* szintén elég korán, 65 éves korában dült ki az élők sorából. Marci barátomat még első realista korában ismertem meg Pápán, amikor dr. Breuer Salamon nagyhirű pápai fő-rabbink, a frankfurti minta szerint ott orthodox realiskolát alapított. Ebbe beíratkoztak az akkori Nagymagyarország legelőkelőbb orth. családok fiai. Így Nagyváradról Kurländer Rafael fia, e lap derék szerkesztője és Nyitramegyéből a nagyhirű Haberfeld család Marci fia is.* Én akkor a pápai bencés gimnáziumba jártam és csak mint hasonlókorú fiú társalogtam az új realiskola tanulóival. Mindannyiunknak napi két óra Talmudot kellett szorgalmasan tanulni, amiből csupán vizsgát tettünk a főrabbi előtt. Ott ismertem meg Haberfeld Marcit, a későbbi jóbarátot és lelkes zsidó

Az izraelita községkerületi elnökök ülése

A kongresszusi zsidóság ezidőszerint legfőbb szerve, a községkerületi elnökök tanácsa kedden, e hónap 17-én tartotta Stern Samu udvari tanácsos, az Országos Izraelita Iroda elnökének elnöklete alatt évváró ülését, amelyen az összes községkerületek elnökei, illetve elnök helyettesei megjelentek.

A napirend során beható megvitatásra kerültek a kongresszusi szervezet összes aktuális kérdései. Az ülés köszönettel és megnyugvással vette tudomásul a kultuszminisztériumnak a hitközségi választások elhalasztására vonatkozó rendeletét, mely lehetővé teszi, hogy az új statutumokra való átmenet minden izgalomtól mentes, nyugodt légkörben történjék meg. Az ülés őszinte önömmel állapította meg, hogy a Kegészítő Szabályzat kormányhatósági felülvizsgálata immár befejezéshez közeledik és annak a reménynek adnak kifejezést, hogy az szabályzat, amelyből a kongresszusi zsidóság hitéleti és kulturális megújodását várja, rövidesen hatályba fog lépni. Ezután az ülés letárgyalta és elfogadta az Országos Iroda 1937. évi költségvetését, majd különböző tanügyi és kulturális kérdésekkel foglalkozott. Határozatba ment, hogy az ülés felterjesztéssel fordul a kultuszkománnyhoz, amelyben az üresedésben lévő rabbiállások betöltéséhez fűződő fontos valláserkölcsei és állami érdekekre való ekintettel a felekezet a többi egyházak példáját követve, kongrua illetményeinek felemelését fogja kérelmezni. Felkérte az ülés az Iroda elnökségét, hogy hasson oda illetékes helyen, hogy az új középiskolai törvény életbelépésével kapcsolatosan meghonosított osztályfőnöki órák tanterve akként állapíttassék meg, hogy az egyetlen felekezet jogos érzékenységét se sértse és tétessék lehetővé, hogy a különböző vallásfelekezetek ünnepei előtt a tanulókat saját hitoktatóik készítsék elő az ünnepekre és ismertessék előttük azok jelentőségét.

Az ülés után a községkerületi elnökök tisztelegtek Tasnádi-Nagy Andrásnál, a kultuszminisztérium politikai államtitkáránál, akit a magyar zsidóság kongresszusi szervezete nevében Stern Samu országos irodai elnök üdvözölt és támogatását kérte a felekezet ügyei részére. Tasnádi-Nagy István államtitkár szívélyes szavakkal köszönte meg a kongresszusi zsidóság üdvözlését és biztosította a megjelenteket, hogy a kultuszminisztérium miként a múltban, ezentul is a legteljesebb megértéssel és jóakarattal kezeli a magyar zsidóság felekezeti ügyeit. Ezután az államtitkár hosszasan elbeszélgetett a küldöttség tagjaival és a beszélgetés során Stern Samu és a kíséretében megjelent községkerületi elnökök élőszóval is köszönetet mondtak a kultuszminisztériumnak a hitközségi választások elhalasztását elrendelő intézkedéséért, amely országszerte örömet és megnyugvást keltett.

STERN SAMU kedden a Cobden Szövetségben tart előadást. A Magyar Cobden Szövetség szemináriumában december 1-én, kedden este 7 órakor a Pesti Lloyd Társulat (V., Mária Valéria-utca 12. sz.) eladótermében Stern Samu m. kir. udvari tanácsos, az országos iroda és a pesti izr. hitközség elnöke: „A liberalizmus nemzeti hivatása” címmel előadást tart. Az előadás iránt széles körökben nagy érdeklődés mutatkozik.

Rosenberg Sándorné nagymama lett. A VIII.—IX. kerületi Nőegylet népszerű volt elnökasszonya menyének, dr. Rosenberg Istvánné, született Reisz Liviának november 18-án kis fia született. A kis Rosenberg Péter szüdején hatalmas vendégkoszoru gratulált a szülőknek és a boldog nagymamának.

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Olvason

A pápa a vatikáni tudományos akadémia szervezését újjá alkotta. Az új rendelet szerint az akadémiának 70 rendes tagja van, ezenkívül a Vatikán tudományos intézményeinek öt vezetője is helyet foglal az akadémikusok soraiban. Az akadémikusokat a pápa nevezte ki a világ legtekintélyesebb tudósai közül. Az újonnan kinevezett vatikáni akadémikusok között néhány zsidó is van.

Olvason

Almát vásároltam és a papízacskón érdekes szöveg volt. Kiderült, hogy egy Budapesten ültetett tudásfájából szedem elő az almákat, azaz egy Budapesten íródott német filozófiai műből készült makulaturából. Ugylátszik, hogy a szerencsés papírfeldolgozó volt az egyetlen ember Budapesten, aki átvette és feldolgozta az egész művet és ő volt talán az egyetlen, aki profitált belőle valamit.

Nem olvasom

Színhely: A lipótvárosi körzeti templom. Szombati Muszafnál tartunk, a vége felé, a Kedusát intonálja a kántor, bejön egy jól öltözött hölgy, megáll szerényen, a férfiosztály utolsó padjánál, nem akar felmenni az emeletre a női osztályba, majd felhangzik a „Semá Jiszroél, erre a kis imakönyvét ráteszi szeméire, egész átszellemülten ismétli a hitvallomást, pár percig csendesen áhítatba merül, azután elmegy. Én is kimentem a templomból. Látom, hogy az áhítatos hölgy a hentesnél vásárol be valamit az ebédhez. — Elgon-

dolkodom; ha egy keresztény asszony ezt tette volna, ha így imádkozott volna, ha ilyen átszellemültség vett volna erőt rajta a templomban, akkor kimondott válaszos asszonynak mondható. Zsidó szempontból azonban tudjuk, hogy az ilyen vallásosság igen keveset ér, még pedig azért, mert nagyon keresztény jellegű. Eszembe jut, hogy egy híres publicistánk azt hangoztatta, hogy ő a zsidóságból csak a Semá Jiszroél tartja. Meg kell vallani, hogy ez nem elegendő. Azért olyan nehéz a mi helyzetünk, a zsidó nők vallásosságát illetőleg.

Olvason

mint minden évben, úgy az idén is, október 28-án osztották ki Prágában az állami irodalmi és művészeti díjakat. A hét díjnyertes közül kettő zsidó: Langer Frantisek és Hosztovszky Egon. Langer már harmadizben nyerte el az állami díjat...

Olvason

Az egyik neokatolikus lap panaszkodik azon, hogy a falusi kupa tanácsok erkölcstelen módon töltik be a tanítói állásokat; alkudoznak a jelöltekkel, akik kénytelenek az előirt havi nyolcvan pengőnél kevesebbet elfogadni, sőt némelyek ingyen is vállalnak állásokat. Azt hittem, hogy nálunk zsidóknál ilyesmi nem fordulhat elő, először azért, mert a talmud bölcs megállapítása szerint „egy község sohasem lehet

szegény" és különösen olyan szegény nem lehet, hogy havi 80 pengőt ne tudjon kiizzadni, másodszor azért, mert minden zsidó község meg akarja valósítani a prófétai szót: „Izrael maradéka nem fog elkövetni jogtalanságot" a felekezeti napszámok irányában.

De be kell vallanunk, hogy tévedtünk. Az X. rabbiállás kiegészítési körülményeihez fűzött megjegyzéseinkhez kaptunk egy levelet, amely azt állapítja meg, hogy nemcsak fizetett rabbik vannak, hanem fizető rabbik. Némely orthodox hitközségben olyanok is jelentkeznek rabbiknak, akik nem is akarnak fizetést, sőt ők hajlandók a községnek fizetni azért a kitüntetésért, hogy őket megválasztja. Azt hiszik, ha az államnál lehet kitüntetésért pénzt kapni, miért ne legyen joga Rátótnak is, vagy Bümesnek is pénzt elfogadni, ha rabbi kitüntetések osztozhatnak. Sőt a legújabb időben divattá lett egyes orthodox községekben, hogy ha a nyugalomba vonuló tanítónak valamilyen különösebb igénye van a községgel szemben, akkor a megválasztandó tanítóval egyeznek meg erre vonatkozólag és az ő fizetéséből levonják a szükséges összeget. Ki hitte volna valaha, hogy a tanítói állás valaha ilyen értelemben lesz jól „megfizetett stallum".

Olvasom

Egy külföldi zsidó lap panaszkodik azon, hogy a magyar Rádió Ciano nevét helyesen ejti ki így: Csano, de a francia miniszterelnök nevét a Franciaországban szokásos „Blöm" helyett mindig németesen Blumnak mondja. Én ezt soha nem hallottam. Igaz, hogy azért, mert a Rádió híreit sem szoktam soha hallgatni. De ha már külföldi laptársunk olyan figyelemmel kíséri a magyar Rádiót, nagyon kérjük a magyar Rádiót, hogy ha már az a szegény Blum elfelejtett kikeresztelkedni, akkor legalább a Rádió keresztelje el Blömre.

Olvasom

Egy hitközségi titkár írja nekünk: Rabbink részvett egy beiktatási ünnepélyen és mivel, hogy úgy akart megjelenni, mint valami püspök, engem felhasznált szárnysegédi teendőkre. Nekem kellett kiszállnom a kocsiból, kiegészíteni őt, visszafelé menet egész spanyol etikettszerűen besegítettem őt, majd fordultam egyet és másik oldalról beültem. Kérdezem tehát: ha valakinek ilyen püspöki allűrjei vannak, miért nem vesz fel egy kis bibor rabbisapkát és miért nem szavaznak nekem meg egy kis pótléket oldal-kanonoki reprezentálásom fejében. (— A levélíró panaszára csak az a válaszuk: a vallástörvény nem tiltja, hogy a rabbi felvegyen különleges esetekben biborsapkát, de viszont azt sem tiltja, hogy a titkár különleges esetekben reprezentálási pótléket ne kapjon. —)

Olvasom

Szép bucsuztatót tartott a multkor Nagy Andor előjáró ur. A bölcsesség könyvéből idézte, hogy 36 igazságos ember (cadik) van a világon. Őszintén szólva nem tudtam, vajon milyen könyvre gondol a szellemes Nagy Andor. Megkérdeztem barátomat, dr. Richtmann Mózes, aki felvilágosított, hogy a 36 cadikról (lamed-vov cadikin) szóló kijelentés már a Talmudban előfordul, de azt is mondotta, hogy ebből a félig kabalisztikus kijelentésből még egy rabbi sem tudott volna szellemesebb fordulatot kihozni, mint Nagy Andor az említett bucsubeszédében.

Olvasom

A községkerületi elnökök legutóbbi értekezletén elhatározták, hogy a kultuszminiszter által rendszeresített középiskolai osztályfőnöki órával kapcsolatban eljárjanak az illetékes fórumnál. Arról van szó, hogy az új rendelet értelmében az osztályfőnököknel

az egyes ünnepeket előtt magyarázni kell az illető ünnepek jelentőségét. Ezeken az órákon a zsidó tanulóifjúságnak is jelen kell lenni. Természetesen ebből különféle visszasságok keletkezhetnek. A községkerületi elnökök ép ezért fordulnak a minisztériumhoz, hogy a zsidó tanulók vallási érzékenységének kimélsére adjon utasítást. — A kérdés igen fontos, már hetekkel ezelőtt rámutatott erre a „Szombat”.

Nem olvasom

Dr. Reiner Imre az orthodox központi iroda kitünő jogtanácsosa, irodalmi priusszal rendelkezik. Nemrégiben illusztrált orthodox lapot adott ki, és többek között egy kis humoros vázlatban elénk vetítette a pozsonyi jesiva volt vezetőjének, ros-jesivájának Reb Léb Grész lelki arcképét. Reb Léb már régen meghalt, de a humoros írást átlag évnegyvedenként előhozzák a feledés homályából és kinyomatják egyes felekezeti lapok. A jogtanácsos ur mostan megunta ezt a forumra való hurcolást és azzal fenyegetőd-

zik, hogy minden ilyen szerkesztőt bepérel írói honoráriumért és a megítelt díjat a szellemileg megrokkant felekezeti szerkesztők otthonának javára felajánlja.

Olvasom

A hitközségi Goldmark teremben a fennálló régi szerződés felbontásával ezentul Stern bácsi is fog közvacsorát szolgáltatni. A szónokló uraknak ezentul meg kell erőltetniük magukat, hogy a jó falatokhoz méltó szellemi táplálékot nyujtsanak a vacsora résztvevőinek.

STERN SAMU ELŐADÁSA UJPESTEN. Az upesti dr. Venetianer Lajos Izr. Köz-művelődési Egyesület november 24-én, kedden este 7 órakor tartotta az upesti hitközség tanácstermében harmadik kulturestéjét tizenegyedik évfordulója alkalmából. A kulturest előadójaul Stern Samu a Pesti Hitközség elnökét hívták meg. Az előadásban Stern Samu Venetianer nagy művének, a magyar zsidóság történetének adatait ismertette, rámutatva arra, hogy ezek az adatok az igazság beszédes propagandájával fesszenek tanuságot a magyar zsidóság értékei mellett. A magyar zsidóságnak ez a multja — ugymond — áll őrt a hazai zsidóság jelene és jövője fölött és a hazai legszentebb érdekei ellen vétene, aki ezeknek az értékeknek az érvényesülését megkadályozni, vagy lehetetlenné tenni akarná. A közönség feszült érdeklődéssel hallgatta az előadás gazdag adatait és Stern Samunak ez adatokhoz fűzött következtetései, amelyek abban csendültek ki, hogy a mai zsidóságnak is őseink példáját követve cselekedeteivel munkájával újabb és újabb anyagot kell szolgáltatnia az igazság propagandája számára, mert csak ez élesztheti fel újra a magyar zsidóság igazságát a magyar zsidóság boldogabb, jobb magyar hazában. Hosszas lelkes tapsok kísérték Stern Samu nagyszabásu előadását, amiért dr. Friedmann Dénes főrabbi mondott megkapó szavakkal köszönetet.

Almemoravatás. Szombaton, november 28-án avatták fel a Dessewffy-utca 23. szám alatti templomban dr. Rakonitz Dezső és neje által adományozott fehér márványból készült almemort.

TIVOLI FILMSZINHÁZ

TELEFON 123 - 049

VI. NAGYMEZŐ-U. 8

Csütörtöktől - szerdáig

**Agai Irén, Somogyi Nusi, Kiss Ferenc,
Kabos Gyula, Rózsahegyi, Verebes,
Szakáts Zoltán, Gárdonyi Lajos**

SZENZÁCIÓ

**Herczeg Ferenc, Vadnay László, K,
Halász Gy., Kriló K. magyar filmje**

Fifi D'Orsay

Jazz Szanatórium

Énekes, zenés, táncos revü

A folytatólagos előadások kezdete kőznapi: fél 4 órától, vasár- és ünnepnap fél 2 órától folytatólag

Az első előadás mérsékelt helyárákkal

Jegyelővétel egy órával az előadás megkezdése előtt, vasár- és ünnepnap pénztárnyitás d. e. 11 órakor

A Statusquo Szövetség országos gyűlése

A Magyarországi Statusquo Hitközségek Országos Szövetsége a hó 16-án és 17-én, Budapesten, a Pesti Chevra Kadisa székházában tartotta tanácsulását Ungár Jenő, a debreceni hitközség és az Országos Szövetség elnökének elnöklése alatt. Jelen voltak: dr. Bernstein Béla egyházi elnök, Lebovits József egyházi diszelnök, Feigl L. H. egyházi alelnök, dr. Jakab Jenő egyházi előadó, Bodor Zsigmond világi társelnök, dr. Schlesinger Sámuel egyházi alelnök, Blau Imre, Ruzs Jakab, dr. Kurcz Jakab hitközségi elnökök, dr. Vajda Armin, a világi ügyek előadója, Führer Mihály, dr. Kun Miklós, dr. Bárdos Jakab, Löffler Miklós és Fábrián Ferenc főjegyző.

Dr. Bernstein Béla egyház elnök jelentése kapcsán a szövetség tiltakozását jelentette be a zsidóság ellen irányuló azon váddal szemben, hogy a bolsevizmusnak a zsidóságban gyökere volna. Felhívta a szövetséghez tartozó hitközségeket, hogy minden erejükkel és tehetőségükkel csatlakozzanak a bolsevizmus elleni frontoz. A szövetség kimondotta még, hogy az ország minden polgárával, minden hitfelekezetének híveivel, minden pillanatban kész egyesülni és küzdeni a bolsevista veszedelem ellen.

Az 1928-ban minisztertanács felhatalmazására a vallás- és közoktatási ügyi minisztérium jóváhagyásával ellátott alapszabályok kiegészítő szabályzatának elkészítésével is foglalkozott a tanács, főleg pedig az adóügyi fejezet lényeges részeinek megalkotásával. Irányelvként állítottatott fel, olyan hitközségi adózási rendszer bevezetése, amely az ország minden árnyalati hitközségére alkalmazható. A tárgyalás alapjául és kiindulópontjául a kongresszusi hitközségek előkészített és megszövegezett vonatkozó szabályzata szolgált.

Rendkívül fontos elvi jelentőségű a tanácsnak azon határozata, amellyel kimondotta, hogy az egyetemes zsidóságot és a hazai zsidóságot érintő politikai, társadalmi és gazdasági kérdésekben, mind a kongresszusi, mind az orthodox árnyallatu zsidóság országos irodájával, illetve ezek vezéreivel a közös munkára mindenkor kész.

Este a Pesti Izr. Hitközség vendégül látta a tanács tagjait. Másnap az ülés befejeztével az elnökség küldöttségileg

jelent meg, dr. Endrei Henrik igazgató lőtitkárnaál és megköszönte a Pesti Chevra Kadisának a terem átengedését.

Az Orthodox központi bizottság ülése

November 17-én tartotta az orthodox Központi Bizottság rendes évvégi ülését. Az ülést Kahan-Frankl Samu elnök vezette és a Központi Iroda részéről még Hartstein Lajos ügyv. elnökhelyettes és dr. Reiner Imre jogtanácsos vettek részt a tanácskozáson. A bizottság rabbi tagjaiból Strasser Salamon debreceni, Kohn Farkas csornai, Teitelbaum Naftaly nyirbátori és Synders Bernát győri főabbik, a világi tagok közül óbudai Freudiger Ábrahám m. kir. kormányfőtanácsos, Korein Dezső, Klein Márkusz (Budapest), Bernfeld Sámuel, Krausz Mór (Debrecen), Steiner Vilmos (Pápa), Mandula Mór (Miskolc), Németi Sándor (Nyiregyháza), Kornitzer Salamon (Szerencs) és Berger Benő (Ujpest) jelentek meg. A napirenden levő ügyek Kahan-Frankl Samu elnök és dr. Reiner Imre jogtanácsos előadásai alapján kerültek tárgyalásra. A bizottság összes tagjai élénk részt vettek az ügyek megvitatásában. Napirend előtt Kahan Frankl Samu elnök megrendülten emlékezett meg apósának és elődének Frankl Adolf Z. C. L. örökös tiszteletbeli elnöknek, az orthodox zsidóság felsőházi képviselőjének elhunytáról. A holdogult végakarata folytán — aki minden emlékbeszéd elmondását megtiltotta — nem méltathatta kellően személyét és munkásságát, úgy hogy csak a súlyos veszteség bejelentésére szorítkozott. Kahan-Frankl Samu elnök szavait a bizottság tagjai mély megindultsággal állva hallgatták végig és Kornitzer Salamon biz. tag indítványára elhatározták, hogy Frankl Adolf elnök emlékére alapítványt létesítenek. A napirendre terve a központi bizottság úgy határozott, hogy tekintettel az orthodox felsőházi képviselő betöltésének aktuálítására, az országos képviselőségi választást Purim és Peszach közötti időre halasztja el. A napirend további során a folyó ügyeket tárgyalták. Ennek befejeztével óbudai Freudiger Ábrahám pénzügyi bizottsági elnök vezetése mellett a pénzügyi bizottság ülésezett. A számadások bemutatása alapján a bizottság — köszönetének kifejezése mellett — óbudai Freudiger Ábrahám elnök jelentését tudomásul vette és részére a felmentvényt megadta.

A ZSIDÓ ÉLET MARGÓJÁRA

A „Zsidó Élet“ szerkesztője állandóan kontrázza a „Legyező“-t, de én ezt kézből rekontrázom. Mindenkinek szabad támadni a „Legyező“-t, csak éppen Kecskeméti Vilmosnak nem, aki hosszú éveken át a „Legyező“ színeiben szerepelt, tetszelgett s nem egyszer helyettesítette annak főszerkesztőjét és ez idő alatt teljesen azonos szellemben irányította önállóan a szerkesztőséget. Meg kell még állapítanom, hogy az általa „Legyező“-nek címzett lap szellemisége, tendenciája és módszerei sem változtak és így igazán furcsa, hogy az egykori segédszerkesztő és helyettesítő szerkesztő régi szerelmét állandóan támadja.

Kecskeméti Vilmos szerkesztő úgy véli, hogy neki joga van a szerkesztő kollégákat kioktatni és vallástani prédikációkban részesíteni, mintha ő volna közöttük a műveltebb, a legtudósabb. Talmudban, judiaciában legjáratosabb. Nem óhajtom e pillanatban a kérdést részletesebben fejtegetni „meine chatoim“, nem tagadom, hogy mi is emberek vagyunk, tele bűnökkel, hibákkal és fogyatékoságokkal, csak azt tagadom, hogy K. V. „Scelerisque purus“ és, hogy ő van hivatva arra, hogy politikai és valláserkölesi prédikációkat tartson.

A felekezeti lapok szerkesztői végre megunták az örökös piszkálódást és ezzel kapcsolatban a szomszéd lapokban a következőket olvassuk:

Megjelenik Budapesten egy „Zsidó Élet“ című lap, amelynek minden egyes száma szenzáció — azaz: szenzációsgyűjteménye a rosszindulatu és a torzító ferdítéseknek. A legutóbbi számban két cikken kívül az egész lap ugyanazt az öreg, rekedt gramofonlemez

nyuzza. Az allantas ösztönökre spekuláló antiszemita sajtó a világ minden baját tudvalévőleg a legegyszerűbb formulára hozza le: mindennek a zsidók az okai. Ugy van ez a nevezett lapnál is. A frontharcosoktól Kőbányáig, a csökkentett nyugdíjtól a lemondott körzeti elnökig, a kultuszminisztériumtól a Síp-utcáig — mindenért kizárólag a pesti hitközségnek mai vezetősége felelős és hibás. 9. cikk ugyanezt a nótát fujja. Ha méz lenne mindegyik, akkor is (az írás ismert kijelentése szerint) hányingert okozna. Ifjusági olvasmányaink ijesztő szituációja: a megsebesített krockodil csapkod össze-vissza és hányja a sarat, feleleveníti bennünk mindegyik szám. A sajtóban példátlan kiméletlenséggel kipécézi sajtóbeli kollegáit. Pedig mintha banditabecsület is léteznék, ha már kartársi szolidaritás nincs! Tehetetlen szadizmusában már zengedezett az egyik kollega vicsorgató fogairól, a másiknak szakálláról. Most a mi lapunkról fecreg. Azt hangoztattuk a multkor egyik vezércikkünkben, hogy a hitközségi életben kritika és puritánság kell. Merész logikai bukfencsel most megállapítja, hogy eladtuk magunkat a hitközségnek. Józan ész ép az ellenkezőjét következtetné. De hogyan lehet józan észről szó ott, ahol a gyűlölet vérhulláma elborítja az agyat? Jaj annak az ügynek, amelynek ilyen prókátorai vannak! Igazi zsidó élet csak akkor lehetséges, ha eltűnik ez a hang, melyen most rikoltoz a Zsidó Élet.“

Zsidó Szemle

„Hát ezt szabad? Hát ezt lehet? Az utcákon zsidóellenes tüntetések zajlanak le; a magyar zsidóság mai helyzete olyan, hogy óvatosan, gondosan és szeretettel szabad csak minden zsidó orgánumnak megszólalni. És akkor felayul sorainkban a gyűlölködés, a bizalmatlanság, akkor egymás ellen kell heccelni a zsidó felekezeti tényezőket, mert így akarják a tisztelt budaiak és így akarja a budaiak lapja, a Zsidó Élet.“

(Egyenlőség)

„Amikor az antiszemitizmus titokzatos fellegváraiból napról-napra új meglepetések érik a zsidóságot, amikor a hirhedt és viszatartó Stürmer plakátok mellé odasorakozott már az új plakát, amelynek mottója: Ne üsd a zsidót — hanem vedd ki a kenyeret a kezéből, amikor a még pillanatnyilag elhelyezett zsidó egzisztenciák ellen intéz rohamot tüntető séták és egyéb útonmódon az antiszemitizmus, akkor jó lenne egy kissé több felelősségérzetet tanúsítani ott, ahol nemcsak a zsidóság számára készül a lap, hanem egyben könyomatos is az antiszemitizmus számára. (Országos Egyetértés.)

Fenyves Ignác

Fenyves Ignácot, a Rombach-uccai izr. templom előljáróját vasárnap, november 15-én temették el nagy részvét mellett a rákoskeresztúri izr. temető halottasházából. A temetésen megjelent a pesti izr. hitközség előljárósága Stern Samu elnökkel az élén, a Pesti Szentegylet előljárósága Kramer Miksa vezetésével, a Rombach-uccai templom előljárósága, az összes felekezeti intézmények képviselői. A gyászszertartáson Bornstein Hermann és Tkatsch Izrael főkántorok funkcionáltak, a gyászbeszédet pedig dr. Fischer Benjámin, a Rombach-uccai templom rabbija mondotta. A hitközség előljárósága nevében Nagy Andor előljáró méltatta az elhunyt templomi előljáró érdemeit a következő beszéddel:

Még érzem meleg baráti kézzorítását, látom szemének felémlövelő tekintetét, halom lágy, halk, szelid és szerény hangját. Es ime, itt fekszik előttem mozdulatlanul a koporsóban, a ravatalon. Hogy mi volt Fenyves Ignác családjának, felekezetének, az emberi társadalomnak, azt elmondotta felekezetünk felkent papja, magasröptű és szárnyalású gyönyörű, szívhezszóló beszédben. De nekem is megtisztelő feladatul jutott a bucsuzás. De nem sirunk, nem zokogunk, nem jajszékelünk. Csak mélyen megilletődve állunk itt Fenyves Ignác koporsója előtt, meghajtjuk fejünket Isten akarata előtt, mert hiszen ő adta, ő vette el.

Gyászoló Gyülekezet! A bölcsek könyve szerint harminchat emberen nyugszik a világ. Hol keressük őket? A trónok magaslatán, ahol királyok és császárok ülnek és a nép a zsámolyhoz kuszik? Avagy a hadvezéreknél, akik karddal a kezükben meghódítanak világrészeket és térdre szorítanak milliányi népeket? A tudósoknál, a nagy államférfiaknál, diplomatáknál, akik a népek sorsa fölött döntenek, vagy talán düledező kunyhókban, vagy szerény lakásokban, ahol a családfő munkájában görnyed, hogy megkeresse övéinek a kenyeret, de mégis szakít magának időt, lőt-fut, bajbajutott embertársain segíteni akarva és egy kisgyermeknek cipőt szerezve, felszárítja az özvegyasszony könnyeit? Hát Fenyves Ignác ilyen jó ember volt! Ambicionálta a felekezeti ranglétra magasabb fokát. De nem azért, hogy névjegyére írja a címét, nem hivalkodásért, hanem azért, hogy több erővel, nagyobb jogosultsággal vehessen részt a felekezeti életben. Hát igen. Egyszerű kereskedő volt, aki hivatását nagyrabecsülte és az üzletet, a boltját a munka csarnokának, valóságos templomnak tekintette. Ő az anyagi sikereket azért kereste, hogy azokat

a szeretet eszközeivé cserélje fel. És mindennek vége. Fenyves Ignác immár zarándokol a legmagasabb trón zsámolyához, hogy beszámoljon földi cselekedeteiről és mert holtaké a kegyelet, az élőké a munka, Mi folytatjuk a munkát, Fenyves Ignác koporsójára pedig leteszem a Pesti Izr. Hitközség nevében a hála, az elismerés és a köszönet örökzöld babérkoszoruját. Fenyves Ignác, menj és pihenj! Isten veled!

A templomelőljáróság nevében Schwarz Sándor templomi előljáró, az Ahavasz Réim nevében pedig dr. Rosenák Miksa előljáró búcsuztatta Fenyves Ignácot.

GYERMEKFELRUHÁZÁSL AKCIÓ. Az V., ker. Izr. Nőegylet gyermekfelruházási akciója javára nagy és előkelő közönségnek mutatták be vasárnap délelőtt a Kamara moziban az Amerikából kiszármazott Walter Reisch Sziluett című filmjét, mely általános elragadtatást keltett. A bemutatón megjelentek a zsidó társadalmi élet szociális munkával foglalkozó prominens egyéniségei, kiket a Nőegylet elnöke, Eichbaum Mórné üdvözölt és meleg szavakkal adott kifejezést a hálának és köszönetnek azért a nemes és nagylelkű gesztusért, mellyel Hirsch Lajos igazgató és neje a Kamara mozit és a filmet az akció javára ajánlotta.

Mély fájdalommal közöljük, hogy szeretett cégtársunk

FENYVES IGNÁC úr

58 év áldásos együttműködés után körülből eltávozott.

Sok küzdelemben megedződött kölcsönös megbecsülés, tisztelet és összetartás kovácsolt bennünket egy egységbe és emelte cégünket mai nivójára.

Hosszu társas viszonyunk, és 50 éves barátságunk alatt tevérekként forrtunk össze és emlékét soha el nem muló kegyelettel fogjuk megőrizni.

Stroh, Finkelstein és Gottlieb cég tagjai: Stroh Emil, Gottlieb Béla.

Dr. Farkas József

Lélekemelően szép és áhítatos istentisztelet keretében ünnepelte a Páva-utcai templomkörzet f. hó 13-án péntek este népszerű és köz-tiszteletben álló rabbijának, dr. Farkas Józsefnek hetvenedik születésnapját. A dr. Farkas tisztelői és hívei által zsufolásig telt templomban megjelentek többek között a Pesti Izr. Hitközség képviselőjében Stern Samu elnök, dr. Rosenák Miksa és dr. Zahler Emil előjárók, Eppler Sándor főtitkár, a Pesti Chevra Kadisa képviselőjében Lunzer Pál elnökhelyettes, az összes templomkörzet elnökségi tagjai, a Rabbiképző képviselőjében Haushinner Vilmos és dr. Löwinger Sámuel professzorok, dr. Scheiber Lajos és Eppler Izidor rabbik dr. Vázsonyi János országgyűlési képviselő, a Fáy András gimnázium tanárai. Auer Róbert képviselőtestületi tag a Páva-utcai templomkörzet elnöksége, előjárósága, választmánya, a VIII. és IX. kerület Nőegylet elnöksége és választmánya. Dr. Rosenthal Manó rabbi-titkár magasan kiemelkedő és a hívekre lenyűgöző hatást gyakorló ünnepi beszédében méltatta dr. Farkas József működését és érdemeit a zsidóság nagy eszméinek, a közösség alkotás és tudásterjesztés eszméinek megőrzésében és ápolásában. — Tennenbaum kántor és a mindenkor kitűnő kórus gyönyörű énekeivel emelték az Istentisztelet fényét és áhítatát.

Az ünnepi Istentisztelet után a templomkörzet elnöksége és előjárósága dr. Farkas Józsefet beki-sérte a gyönyörűen feldiszitett diszterembe, ahol dr. Scheiber rabbi könnyekig megható szavakban fejezte ki a maga és körzete me-

leg szeretetéből fakadó legőszin-tébb jókívánatait; a Fáy András főgimnázium izr. tanulói nevében pedig Reisz Aladár VIII. oszt. tanuló biztosította az ünnepeltet a tanuló ifjuság mindenkori nagyra-becsüléséről. — Őszinte nagyra-becsülésük és szeretetük jeléül, gyönyörű ezüstserleget nyújtottak át emlékül az ünnepelt rabbinak.

Folytatódott dr. Farkas József ünneplése f. hó 14-én szombaton, midőn délelőtt a Thórához fölhiatván, az ünnepeltet ülő helyétől a Thóráig az egész elnökség és előjáróság kísérte és mindaddig mellette maradt, a közepén álló föl-olvasó emelvényen, amíg a dr. Rosenblum Manó rabbi-titkár szerkesztette alkalmi héber imát, mischebérachot, Tennenbaum Dávid főkántor elmondotta. — A muszafima befejeztével a Páva-utcai templomkörzet elnöksége és előjárósága és a VIII. és IX. ker. nőegylet elnöksége dr. Farkas Józsefet fölkereste lakásán, hogy őt és családját a folyó hó 19-én, tiszteletére rendezendő ünnepi vasorára meghivja.

Dr. Székely Béla ügyvéd, emléklapos népfölkelő főhadnagyot, a nagykörösi izr. Szentegylet elnökét, a Kormányzó ur, átlagon felüli háborus kitüntetései elismeréséül népfölkelő századossá nevezte ki.

AZ IDEI VAC-BÁL. A Vivó és Atletikai Club január 9-én rendezi meg hagyományos bálját, a Vigadóban, amely az idei szezon első elit-bálja lesz.

A TIVOLI MOZGÓSZINHÁZ műsora csütörtöktől kezdve ismét újdonsággal kedveskedik közönségének: A SZENZÁCIÓ című magyar filmet mutatja be Ágai Irén, Somogyi Nusi, Kiss Ferenc, Kabos Gyula, Rózsahegyi Kálmán, Verebes Ernő főszereplésével. Azonkívül a fényes kísérő műsor. Előadások kezdete: hétköznap fél 4 órától, vasár- és ünnepnap fél 2 órától folytatólag.

Felolvasó szerkesztő és kiadó: Dr. KENÉZ-KURLÁNDER EDE, Budapest, VI. gr. Zichy Jenő u. 43.

Telefon: Aut. 27-1-35. — Az előfizetés ára: egész évre 30 pengő, egyszerű papíron 20 pengő.
Postatakarószámja szám 16.760

NADOR NYOMDA, Budapest, VI., Vörösmarty uca 47/a. — Telefon: 1-281-98.